

DIPLOMADOLGOZAT

Szálteleki Péter

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Georgikon Campus

Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet

gazdasági agrármérnök mesterképzési szak

**A FOLYÓ- ÉS TŐKETRANSZFEREK GAZDASÁGI HATÁSÁNAK
ELEMZÉSE A SZOLGÁLTATÁST ÉS KERTÉSZETI TERMELÉST
FOLYTATÓ VÁLLALATOK ESETÉBEN A DÉL-ALFÖLD RÉGIÓBAN**

Belső konzulens:

Dr. Bánhegyi Gabriella
egyetemi docens

Belső konzulens

intézete/tanszéke:

Agrár- és Élelmiszergazdasági
Intézet / Agrárgazdaságtani
és Agrárpolitikai Tanszék

Külső konzulens:

Készítette:

Szálteleki Péter

Készthely

2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és célkitűzések	3
1.1 A témaválasztás indoklása	3
1.2 A téma aktualitása	3
1.3 A téma vizsgálatának és elemzésének célja	4
1.4 Kutatási kérdések	4
1.5 Kutatási célok	4
2. Szakirodalmi áttekintés.....	5
2.1 A KAP stratégiai céljait, hatásvizsgálatát, valamint a kkv-szektor helyzetét bemutató szakirodalmak.....	5
2.2 Támogatások termelékenységre és jövedelmezőségre gyakorolt hatásának elemzését bemutató szakirodalmak	6
2.3 A diplomadolgozatomban használt mutatószámok és alkalmazásuk szakmai indoklását alátámasztó szakirodalmak	7
3. Alkalmazott módszerek (anyag és módszer)	9
3.1 Az elemzés során használt nyers adatbázisok bemutatása, valamint az elemzés alapjául szolgáló végső adatbázis bemutatása.....	9
3.2 Az elemzés során használt mutatószámok bemutatása	10
3.2.1 A vagyoni helyzet elemzésének mutatószámai	10
3.2.2 A pénzügyi helyzet elemzésének mutatószámai	11
3.2.3 A jövedelmezőség elemzése	12
3.2.4 A hatékonyság elemzése és mutatószámai.....	12
4. Eredmények és értékelésük.....	13
4.1 Dél-Alföld régió kertészeti ágazatainak (szőlő és gyümölcs) elemzése	13
4.1.1 A vizsgált sokaság bemutatása.....	13
4.1.2 A vagyoni helyzet elemzésének eredményei	13
4.1.3 A pénzügyi helyzet és a jövedelmezőség mutatószámai	20
4.1.4 A termelés hatékonyságának alakulása a kertészeti termelést folytató vállalatok esetében.....	24
4.2 Főtevékenységként szolgáltatást végző vállalatok gazdálkodásának elemzése	26
4.2.1 A vizsgált sokaság bemutatása.....	26
4.2.2 A pénzügyi helyzet és a jövedelmezőség mutatószámai	28

4.2.3 A termelés hatékonyságának alakulása a főtevékenységként szolgáltatás folytató vállalatokban	28
5. Következtetések és javaslatok	31
5.1 Következtetések.....	31
5.2 Javaslatok	31
6. Összefoglalás	33
7. Irodalomjegyzék	35
8. Táblázatok és ábrák jegyzéke	38
8.1 Táblázatjegyzék.....	38
8.2 Ábrajegyzék.....	38
Függelék (Hallgatói nyilatkozat, Konzulensi nyilatkozat)	

1. Bevezetés és célkitűzések

1.1 A témaválasztás indoklása

Közgazdasági tanulmányaim során elsősorban azok a tárgyak érdekeltek, amelyek a vállalati stratégiai döntéshozatal, vállalati pénzügyek témakörét járták körül. Az egyik ilyen kurzus („Piaci stratégiák” nevű tárgyunk) keretében lehetőségem volt több olyan nagyvállalati vezető előadását meghallgatni, akik különböző gazdasági ágakban (pl. pénzügyi szolgáltatások, feldolgozóipar, vendéglátás) tevékenykedő vállalatok működését irányították. Nagyon érdekes volt látni, hogy számos hasonlóság mellett milyen sok különbség jellemzi a vállalati döntéstámogatási rendszereket (pl. melyek azok a pénzügyi mutatószámok, amelyek relevánsak a különböző nemzetgazdasági ágakban egy stratégia döntéshozatal során). Szerettem volna minél jobban megismerni ezeket a döntési mechanizmusokat, ezért megkértem a kurzus vezetőjét, aki az egyik kereskedelmi bank fiókvezetője, később régióigazgatója volt, hogy az egyetem által előírt kötelező gyakorlatomat a pécsi bankfiókban tölthessem. Sikeres felvételi elbeszélgetést követően megkezdhettem 3 hónapos gyakornoki munkámat. Szakmai gyakorlatom végeztével pedig állásajánlatot kaptam a bankfiók vezetőjétől, így 2005 szeptemberétől már vállalati kapcsolattartóként dolgozhattam. Ügyfélportfóliómban szereplő vállalatok a gazdaság egész területét lefedték, legnagyobb számban azonban a mezőgazdaságban, illetve mezőgazdasághoz kapcsolódó gazdasági ágakban (pl. állattenyésztés, növénytermesztés, halászat, zöldség-gyümölcsstermesztés, mezőgazdasági gépek forgalmazása) működő cégek voltak. Többek között Délnyugat-Magyarország (ma már az ország) legnagyobb mezőgazdasági cégcsoportjának is vállalati kapcsolattartója lehettem. A pénzügyi finanszírozás területén eltöltött 10 év során tudatosult bennem, hogy a szakirodalmakban fellelhető elemzési módszerek, pénzügyi mutatószámok, döntéstámogató mechanizmusok alkalmazása adott gazdasági szituációban, különböző gazdasági ágakban működő vállalatok esetében más-más megközelítési módot, sajátos algoritmusokat követelnek meg.

1.2 A téma aktualitása

Mezőgazdasági cégek esetében véleményem szerint az előbb említett megállapításom (a mutatószámok különböző gazdasági ágakban tevékenykedő vállalatok esetében más-más számítási algoritmusokat követelnek meg) hatványozottan igazak, többek között amiatt, hogy: a mezőgazdasági vállalatok esetében a termelési folyamat és a munkafolyamat – a biológiai rendszerek jelenléte miatt – időben szétválnak; az egyes termelési folyamatok között szoros

kapcsolat van, például az állattenyésztés és takarmánytermesztés között; a mezőgazdaság a vidékgazdaság meghatározó szektora, sajátos a viszonya a természeti erőforrásokhoz. Magyarországnak az Európai Unióhoz való csatlakozásával (uniós támogatásoknak köszönhetően) megnyílt a lehetősége arra, hogy a gazdaság teljesítőképessége megközelítse a Nyugat-Európai országok teljesítményét.

1.3 A téma vizsgálatának és elemzésének célja

Kutatásom célja, hogy megválaszoljam, melyek azok a mutatószámok, amelyekkel a hatékonyság, termelékenység, versenyképesség alakulása jól jellemezhető, és mindezen mutatószámok alkalmazhatóak-e - ha nem, milyen módosítások szükségesek -, ha a mezőgazdasági ágazatot, a mezőgazdaság ágazati szereplőinek gazdasági teljesítményét akarjuk vizsgálni.

1.4 Kutatási kérdések

Diplomadolgozatomban az alább kutatási kérdésekre keresem a választ:

- A 2013-2021 közötti időszakban a mezőgazdasági ágazatba befolyt uniós támogatásoknak (folyó- és tőketranszfereknek) milyen gazdasági hatása volt a szolgáltatást és kertészeti termelést folytató mezőgazdasági vállalatok esetében a Dél-Alföld régióban?
- Szükséges-e a vállalatok pénzügyi elemzése során használt mutatószámok korrekciója attól függően, hogy mely gazdasági ágazatban működő vállalkozás tevékenységét elemezzük?

1.5 Kutatási célok

- A mezőgazdasági vállalatok pénzügyi adatainak elemzésénél javaslatot tenni az általánosságban használt mutatószámok korrekciójára.
- Számításokkal alátámasztani a folyó és tőketranszferek szükségességét a mezőgazdasági vállalkozások esetében.

2. Szakirodalmi áttekintés

A szakirodalmi feldolgozás során egyrészt azokat a magyar, valamint idegennyelvű tanulmányokat tekintetem át, melyek a közös agrárpolitika (továbbiakban: KAP) céljainak teljesülését elemezték. Másrészt a diplomadolgozatomban bemutatott elemzésnél használt mutatószámokat és azok szakmai indoklását alátámasztó szakirodalmakat dolgoztam fel.

2.1 A KAP stratégiai céljait, hatásvizsgálatát, valamint a kkv-szektor helyzetét bemutató szakirodalmak

Az általam elemzett forrásmunkák egyik kulcseleme a mutatószámok körültekintő megválasztása. A KAP céljainak teljesüléséről, vagy teljesülésének hiányáról csak a szakmailag alátámasztott mutatószámok adhatnak reális képet. A makroszintű, valamint a vállalati szintű elemzések közös jellemzője, hogy azok a KAP prioritásait, stratégiai céljait, várható hatásait vizsgálják. Céljuk olyan javaslatokat megfogalmazása, amelyek segítik a döntéshozókat a KAP keretrendszerének módosításában, fejlesztésében. Hat országra kiterjedően végzett vizsgálatot Potori et al., (2013) a 2014-2020-as időszak KAP-jának hatásvizsgálatára vonatkozóan. Makroszintű elemzéseket készítettek különböző forgatókönyvek alapján, felhasználva vállalati szintű szimulációs modellek eredményeit. Az elmúlt 17 évben az EU-ban évente 54 milliárd euró közpénzt költöttek a KAP-ra. Az elmúlt időszakban volt olyan év (2015), amelyben a közvetlen kifizetésekből 24 milliárd eurót meghaladta az az összeg, amelyet azok a régiók kaptak, melyek átlagos mezőgazdasági vállalkozásainak jövedelme az EU medián jövedelmi szintje felett volt. A főként urbánus jellegű térségek vidékfejlesztési támogatásának nagysága 2,5 milliárd eurót tett ki. Scown et al, (2020) úgy látja, hogy a jelenlegi monitoring rendszerek nem elég alaposak. Azok felülvizsgálatára van szükség, és olyan monitoring rendszer kialakítására, amely már az elvárt eredmények értékelésén alapul. Ez viszont csak úgy tud megvalósulni, ha sikerül új indikátorok kidolgozását megvalósítani. Beckman et al.,(2020) munkájukban három scenáriót feltételezve meghatározták a célzott inputcsökkentések és gazdasági vetületeit. A kis- és középvállalkozási szektor kulcsfontosságú tényező mind a magyar mind az EU többi nemzetgazdaságában. A KKV szektor egy adott ország gazdasági növekedésében meghatározó szereppel bír. A WTO (2016) jelentése a kis- és középvállalkozásokat nemzetközi kereskedelemben betöltött szerepét elemzi. Azt a kérdést kívánja megválaszolni, hogyan lehetne a KKV szektor számára a globális piacokat befogadóbbá tenni. Az OECD (2016) jelentése ugyanezen szektor finanszírozási kérdéseit járja körül. A 2007-2014-es időszakra vonatkozóan 37 régióra kiterjedő vizsgálatot folytatott. Viszonyítási

alapként a 2007. évi, gazdasági válság előtti időszak szolgált. Adósság, tőke és eszközalapú finanszírozási mutatókat alkalmaztak a vizsgálatban. Megállapították, hogy a mutatók átfogó képet alkotnak a fennálló keretrendszeréről. A tanulmányban közöltek mind a szakpolitikai intézkedések tervezéséhez, mind azok monitoringjához fontos eszközök lehetnek. Dallago (2003) a fejlődő országokban elemezte a KKV-k helyzetét. Megállapította, hogy sok nehézséggel találja szemben magát a szektor a működése során. Ezek a nehézségek viszont országonként eltérnek egymástól. Fontosnak tartja az EU szerepét mind az erőforrások elérhetővé tételében, mind a fennálló akadályok számának csökkentésében. A versenyképesség összefüggéseit vizsgálják Dallago – Guglielmetti (2010). Tanulmányukban a fő hangsúlyt a helyi gazdaságok helyzetét stabilizáló tényezők elemzésére helyezik. McIntyre, R.J. - Dallago (2003) is a kkv szektor helyzetét vizsgálja. Potter et al., (2010) a kkv-k helyzetét elemzik a Marche régióban, amely Olaszország egyik legiparosodottabb régiója.

Több tanulmány is vizsgálja a KKV szektor számára nyújtott európai uniós források hatékony felhasználásának megvalósulását az EU tagállamaiban. Készültek tanulmányok mind a 2004-es évet megelőzően, mind a 2004-ben vagy azt követően csatlakozott tagországok vonatkozásában is. Romániában Oprescu et al., (2005) vizsgálta az európai uniós források felhasználásának hatásait. Elemzésének központi kérdése volt, hogy Románia mennyire lesz felkészült a források fogadására, lehívására, felhasználására. A kkv-k szerepének fontosságát emeli ki Lopriore (2009) a Vállalkozások támogatása és fejlesztése, valamint a Kkv-k Európában c. tanulmányában. Megítélése szerint a szektor Európa gazdaságának gerincéül szolgál. Ezt a megállapítást támasztja alá, hogy Európában 23 millió kkv működik, a vállalkozások majdnem 99%-át a kkv szektor adja. A teljes magánszektor foglalkoztatásának kétharmada a kkv-khoz köthető, valamint az EU hozzáadott értékének több mint felét a kkv szektor állítja elő.

2.2 Támogatások termelékenységre és jövedelmezőségre gyakorolt hatásának elemzését bemutató szakirodalmak

Norvégiai farmok elemzése során Kumbhakar et al. (2023) bemutatta, hogy a 2001-2018 időszakban évi 2,3%-os nyereségesség-javulás volt tapasztalható. A javulásban kiemelt szerepet játszottak a farmok számára nyújtott agrártámogatások. Kumbhakar et al., (2023). Sipiczki et al., (2019) azt vizsgálták, hogy az agrárszektor egyéni gazdaságainak jövedelme hogyan alakulna, ha figyelembe vennénk az állami támogatások, valamint a saját tőke alternatív költségét is. Jövedelmezőségi mutatónak az üzemi költségek és a nettó árbevétel hányadosát alkalmazták. Megállapították, hogy az általuk vizsgált 2013-2015-ös időszakban az egyéni

gazdaságok üzemi költségei 9%-kal haladták meg az árbevételt. Az állami támogatásokat is figyelembe véve a gazdaságok már nyereségeseké váltak. Keszthelyi and Pesti (2012) 1537 egyéni gazdaság és 388 társas vállalkozás jövedelmezőségének alakulását vizsgálta. Elemzésük középpontjában a 2009. évi válság utáni helyzet állt. Megállapították, hogy a 2009. évi válság után a nettó hozzáadott érték/(m.t. ha) mutató 47%-kal nőtt a 2011. évben. Ennek oka egyrészt a növekvő támogatások, valamint a hozamok és árak költségeket meghaladó növekedése volt. Bacsí et al. (2022) megállapította, hogy Magyarországon a munkatermelékenység vonatkozásában a turisztikai cégeket megelőzik az agrárvállalkozások. Ehhez hasonló eredményekről számolt be munkájában Martin és Mitra (1999), OECD (1995) és Hollas et al. (2021). Bacsí és Szálteleki (2022a, 2022b) munkájukban bemutatták, hogy az agrárvállalkozások nyereségeségét illetően a vállalkozásméret, a konkrét tevékenység is nagyban befolyásoló tényező. Az utóbbi években számos tanulmány készült, amely az EU agrárvállalkozásait vizsgálta. Ezek a publikációk egy-egy országot, vagy több ország összehasonlítását mutatják be (Bašek és Kraus, 2011; Augère-Granier és McEldowney, 2021; Bacsí – Szálteleki, 2022a, 2022b; Bacsí et al., 2022). A mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozások által elnyert európai uniós támogatások szerepét vizsgálta Bacsí – Szálteleki (2022a). Arra a következtetésre jutottak, hogy a 2004-2020 időszakban a támogatások nagyságrendje jelentős eltérést mutat a vállalkozások méretkategóriája szerint.

2.3 A diplomadolgozatomban használt mutatószámok és alkalmazásuk szakmai indoklását alátámasztó szakirodalmak

Török (2017) szerint „A gazdasági elemzés célja, hogy feltárja, és számszerűleg értékelje azokat a körülményeket, amelyek befolyásolják a vállalkozás gazdálkodását, a vezetés döntéseinek előkészítését, valamint a megtett intézkedések végrehajtását. Az elemzéssel minősíthetjük a vezetői döntések előkészítését, valamint a megtett intézkedések végrehajtását, a fejlesztések hatékonyságát, az eredmény növekedését”. A hatékonyság, a pénzügyi, valamint a vagyoni helyzet elemzésére szolgáló mutatószámok széleskörűen állnak rendelkezésünkre. Vállalati szinten az éves beszámoló – mérleg, eredménykimutatás, kiegészítő melléklet – valamint az üzleti jelentésben megtalálható nyilvános adatok, információk adják az elemzések alapját. Diplomadolgozatomban én is a nyilvánosan elérhető beszámolók adatait elemeztem. A szakirodalmi feldolgozás során azt tapasztaltam, hogy a pénzügyi elemzések alapjául szolgáló mutatószámok elnevezésében és adott mutatószámok számítási algoritmusában sem egységesek a fellelhető tanulmányok. Sok esetben eltér egy adott mutató elnevezése, pedig

információtartalma ugyanazt takarja. Ilyen mutatószám például a likviditási gyorsráta. Bélyácz (2007) „Gyorsráta”-nak, Fülöp (2017) „Likviditási gyorsráta”-nak, az AKI (2022) szintén „Likviditási gyorsráta”-nak nevezi. Pupos et al., (2008) és Pupos (2005) tanulmányukban bemutatják, hogy sok esetben mechanikusan alkalmaznak a mezőgazdasági vállalkozások gazdasági helyzetének elemzéséhez olyan mutatókat, amelyeknek egy iparszerű termelés esetén van, de egy mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozás esetében nincs létjogosultsága. Ágazati sajátosságok figyelembevétele egy adott mutatószám képzésénél kulcsfontosságú, adott esetben szükséges az adott módszerek, illetve algoritmusok módosítása, melyet a hivatkozott szerzők mindegyike hangsúlyozza (Sövényházi és Tóth, 1979; Kiss, 1975; Potori, 2004; Tétényi és Gyulai, 2001; Béhm, 1995; Takács, 1995; Sándor et al., 1997; Brealey-Mayers, 1993). A dolgozatomban alkalmazott mutatószámok képzésénél az említett forrásmunkákon kívül az AKI FADN rendszerében alkalmazott jövedelmezőségi mutatókat, valamint Szálteleki (2018) és Szálteleki-Pupos (2018) tanulmányiban szereplő mutatókat alkalmaztam. Az elemzésbe bevont mutatószámokat a dolgozatomban következő fejezetében mutatom be részletesen.

3. Alkalmazott módszerek (anyag és módszer)

Ebben a fejezetben először az általam végzett elemzés alapjául szolgáló adatbázis létrehozásának folyamatát mutatom be. Ezt követően pedig táblázatokba foglalva közlöm azokat a mutatószámokat, amelyek kiszámítását elvégeztem a teljes adatbázison. A következő fejezetben pedig a mutatószámok kiértékelését fogom bemutatni.

3.1 Az elemzés során használt nyers adatbázisok bemutatása, valamint az elemzés alapjául szolgáló végső adatbázis bemutatása

Diplomadolgozatomban használt adatbázis az OPTEN Informatikai Kft. által rendelkezésemre bocsátott nyers adatbázisból került összeállításra. Az általam vizsgált régió vállalatainak mérleg- és eredménykimutatásait összesítő táblázatot dolgoztam fel. Első lépésben adattisztítást hajtottam végre. Csak a vállalatok 2012-es üzleti évét követő idősorokat elemeztem. Ennek az volt az oka, hogy az állami támogatásokra vonatkozó adatok csak a 2013-2021 időszakra álltak rendelkezésemre. A támogatásokat tartalmazó táblázatokól első lépésben kiszűrtem az általam elemzett megyéket. Ezt követően tovább szűkítettem az adatbázist: csak a Bt., Kft., Kkt., Rt., Szövetkezet, Egyéni cég, és Erdőbirtokossági Társulat formában működő társaságok támogatásait hagytam meg a táblázatomban. Ezt követően került sor a két adatbázisom (vállalatok pénzügyi adatai, valamint a támogatások adatai) összehangolására. Az adott évek pénzügyi adatsorához rendre hozzárendeltem a folyó- illetve tőketámogatásának összegét. Átvizsgáltam a teljes adatsort, hogy az esetleges számszaki hibák ne torzítsák az általam elemzett mutatószámokat. A negatív saját tőkével rendelkező vállalatok adatsorait töröltem. Erre korábbi kutatásaim során feltárt és publikálásra került okok miatt volt szükség. Az adatbázisban megkülönböztettem az összköltséges és a forgalmi költséges eredménykimutatást alkalmazó vállalatokat, mert egyes mutatószámok csak eltérő számítási módszer alapján határozhatóak meg aszerint, hogy melyik költségelszámolást használja az adott vállalat. Dolgozatomban az általam vizsgált vállalatok gazdasági és pénzügyi helyzetét mutatom be. Elemzésem során a támogatások hatásainak bemutatására kiemelt figyelmet fordítottam. Az elemzéshez „Virtuális vállalatokat” hoztam létre. Az ismerv, ami alapján a vállalatokat megkülönböztettem, a főtevékenységi körök voltak. A „Virtuális vállalatok” összesítve mutatják be az adott tevékenységi körbe tartozó vállalatok mérlegének és eredménykimutatásainak adatait. Az előzőekben bemutatott támogatások adatbázisa összesen 5.441.882 sort és 8 oszlopot tartalmazott. Az OPTEN adatbázisom 27.176 sort és 161 oszlopot tartalmazott. Az adatbázisok egyesítése, valamint az adatredukció végrehajtását követően egy

olyan adatbázist állítottam össze, amelyben 1378 cég, cégenként 9 év, így összesen 12402 sor és cégenként 67 oszlop (nyers adat) szerepelt. Ezt szűrtem tovább azokra a cégekre, amelyek az általam elemzett főtevékenységet folytatták a vizsgált időszakban. Ezt követően állítottam elő az általam vizsgált mutatószámokat. Az általam vizsgált régió mezőgazdasági vállalatainak 2013-2021 közti teljesítményét, és ennek a támogatásokhoz való viszonyának elemzéséhez szükséges mutatószámok számszerűsítését Excel szoftverrel végeztem el. Az eredményeket táblázatokba foglaltam, ábrák segítségével szemléltettem.

3.2 Az elemzés során használt mutatószámok bemutatása

Az általam összeállított adatbázis alapján létrehozott „Virtuális vállalatok” vagyoni helyzetét, pénzügyi helyzetét, jövedelmezőségi helyzetét, valamint a hatékonyságot elemeztem. Az általam kiszámított mutatószámokat a vizsgált időszak minden évére kiszámítottam. Véleményem szerint az idősorok értékei alkalmasak arra, hogy 2013-2021 időszakban bekövetkezett változásokat minősíteni lehessen. A következő alfejezetekben táblázatos formában mutatom be az elemzés során vizsgált mutatószámokat, valamint azok számításának algoritmusát.

3.2.1 A vagyoni helyzet elemzésének mutatószámai

A vagyoni helyzet elemzésére használt mutatószámokat alábbi táblázat tartalmazza (1. táblázat):

1. táblázat: „A vagyoni helyzet elemzésének mutatószámai

Megnevezés	Mért. egység	Számítás algoritmus
Befektetett eszközök aránya	%	$(BFE_M / \ddot{O}E_M) * 100$
Befektetett eszközök struktúrája	%	A mérleg csoportok (Immateriális javak, Tárgyi eszközök, Befektetett pénzügyi eszközök; ahol szükséges módosított érték) aránya (megoszlási viszonyyszámokkal)
Forgóeszközök aránya	%	$(FE / \ddot{O}E_M) * 100$
Forgóeszközök struktúrája	%	A főcsoportok (Készletek, Követelések, Értékpapírok, Pénzeszközök) aránya (megoszlási viszonyyszámokkal)
Tőkeellátottság	%	$(ST_M / \ddot{O}F_M) * 100$
Kötelezettségek aránya	%	$[(HLF + RLK) / \ddot{O}F_M] * 100$
Tőkefeszültség	%	$[(HLF + RLK) / ST_M] * 100$
Befektetett eszközök fedezettsége I.	%	$(ST_M / BFE_M) * 100$
Befektetett eszközök fedezettsége II.	%	$[(ST_M + HLF) / BFE_M] * 100$
Befektetett eszközök fedezettsége III.	%	$[(ST_M + HLF + PIEFT) / BFE_M] * 100$

Befektetett eszközök fedezettségének hiánya I.	ezer Ft	$NFT + BFE_M$
Befektetett eszközök fedezettségének hiánya I.	%	$[(NFT + BFE_M)/BFE_M] * 100$
Befektetett eszközök fedezettségének hiánya II.	ezer Ft	$NFT_M + BFE_M$
Befektetett eszközök fedezettségének hiánya II.	%	$[(NFT_M + BFE_M)/BFE_M] * 100$

A táblázatban szereplő rövidítések:

BFE_M	Értékhelyesbítéssel csökkentet befektetett eszközök	ÖF	Összes forrás
ÖE	Összes eszközérték	HLF	Hosszú lejáratú források
FE	Forgóeszközök	PIEFT	Passzív időbeli elhatárolásokban a vissza nem térítendő fejlesztési támogatások még fennálló állomány értéke
ST_M	Értékhelyesbítéssel csökkentett saját tőke	NFT_M	Nettó forgótőke a PIEFT is figyelembe véve
RLK	Rövid lejáratú kötelezettségek	$ÖE_M$	Értékhelyesbítéssel csökkentet összes eszközérték

„forrás: Száltekei P. (2023) [PhD értekezés, kézirat]

3.2.2 A pénzügyi helyzet elemzésének mutatószámai

A pénzügyi helyzet elemzésére használt mutatószámokat alábbi táblázat tartalmazza (2. táblázat):

2. táblázat: „A pénzügyi helyzet elemzésének mutatószámai

Megnevezés	Mért. egység	Számítás algoritmusa
Adósságállomány	ezer Ft	A hátrasorolt kötelezettségek és a hosszú lejáratú kötelezettségek állományának értéke (HLF)
Adósságállomány aránya	%	$[(HLF)/(HLF + ST_M)] * 100$
Adósságállomány fedezettsége	%	$(ST_M / HLF) * 100$
Nettó forgó tőke I. (NFT)	ezer Ft	$(ST_M + HLF) - BFE_M$
Nettó forgótőke aránya I.	%	$(NFT/FE) * 100$
Nettó forgó tőke II. (NFT_M)	ezer Ft	$(ST_M + HLF + PIEFT) - BFE_M$
Nettó forgótőke aránya II.	%	$(NFT_M/FE) * 100$
Likviditási ráta I.	-	FE/RLK
Likviditási ráta II.	-	$(FE - KÉSZL)/RLK$
Likviditási ráta III.	-	PE/RLK

A táblázatban szereplő (újabb) rövidítések

KÉSZL	Készletek
PE	Pénzeszközök

„forrás: forrás: Száltekei P. (2023) [PhD értekezés, kézirat]

3.2.3 A jövedelmezőség elemzése

A jövedelmezőség elemzésére használt mutatószámokat alábbi táblázat tartalmazza (3. táblázat):

3. táblázat: „A jövedelmezőség elemzéséhez használt mutatószámok

Megnevezés	Mért. egység	Számítás algoritmus
Árbevétel arányos jövedelmezőség I.	%	$(\ddot{U}TE/N\ddot{A}B)*100$
Árbevétel arányos jövedelmezőség II.	%	$(AEE/N\ddot{A}B)*100$
Árbevétel arányos jövedelmezőség III.	%	$(RTE/N\ddot{A}B)*100$
Bevételarányos jövedelmezőség I.	%	$(\ddot{U}TE/(N\ddot{A}B+EBEV))*100$
Bevételarányos jövedelmezőség II.	%	$(AEE/(N\ddot{A}B+EBEV))*100$
Eszközarányos megtérülés (ROA)	-	$AE/\ddot{O}E_M$
Saját tőke jövedelmezősége (ROE)	-	AE/ST_M
Össztőke jövedelmezősége (ROI)	-	$AE/(ST_M + HLF + PIEFT)$

AE: Adózott eredmény

EBEV: Egyéb bevételek”

forrás: forrás: Szálteleki P. (2023) [PhD értekezés, kézirat]

3.2.4 A hatékonyság elemzése és mutatószámai

A hatékonyság elemzésére használt mutatószámokat alábbi táblázat tartalmazza (4. táblázat):

4. táblázat: „A hatékonyság elemzéséhez használt mutatószámok

Megnevezés	Mért. egység	Számítás algoritmus
Készletek hatékonysága	-	nem releváns
Tárgyi eszközök hatékonysága	-	$N\ddot{A}B/TE_M$
Munkaerő termelékenysége I.	Ft/fő	$BTE/\ddot{A}\ddot{A}L$
Munkaerő termelékenysége II.	Ft/fő	$BHE/\ddot{A}\ddot{A}L$
Munkaerő termelékenysége III.	Ft/fő	$BTE/$ Személyi jellegű ráfordítások
Munkaerő termelékenysége IV.	Ft/fő	$BHE/$ Személyi jellegű ráfordítások
Folyó termelőfelhasználás aránya	%	$FTF/BTE*100$
BHE aránya	%	$BHE/BTE*100$
Egy Ft FTF-ra jutó BHE	-	BHE/FTF

A táblázatban szereplő újabb rövidítések

TE_M : Tárgyi eszközök értéke (értékhelyesbítés nélkül)

FTF : Folyó termelőfelhasználás

$\ddot{A}\ddot{A}L$: Átlagos állományi létszám

BHE : Bruttó hozzáadott érték”

forrás: Szálteleki P. (2023) [PhD értekezés, kézirat]

4. Eredmények és értékelésük

Ebben a fejezetben a Dél-Alföld régió kertészeti tevékenységet folytató vállalatainak, valamint ugyanennek a régiónak a szolgáltatást és egyéb tevékenységet folytató vállalatainak elemzését végeztem el. A vizsgálatom tárgya a 3. fejezetben részletezett szempontok alapján általam összeállított adatbázis volt. Az előző fejezetben bemutattam, hogy az elemzés elvégzéséhez főtevékenység szerint hoztam létre „Virtuális” vállalatokat. Az elemzésem mindkét vizsgált tevékenységi kör esetében a virtuális vállalatok bemutatásával kezdődik, majd az általam kiszámított mutatószámok alapján a vagyoni, pénzügyi, jövedelmezőségi, valamint hatékonysági mutatók alakulásának elemzése következik.

4.1. Dél-Alföld régió kertészeti ágazatainak (szőlő és gyümölcs) elemzése

4.1.1 A vizsgált sokaság bemutatása

Ez a virtuális vállalat 83+20 (megosztást későbbiekben megmagyarázom) vállalatot foglal magába. A vállalatok bruttó termelési értéke a 2013-2021 közötti időszakban 46 Mrd Ft-ot tett ki, ami a teljes bruttó termelési értéknek 1,0%-át adta, és az időszak egyes éveiben 0,9-1,3% között ingadozott. Ezek az értékek azonban csak a Dél-Alföldre igazak, ugyanis nemzetgazdasági szinten, a szőlő- és gyümölcsstermesztés szempontjából a régió szerepe meghatározó, amit a 5. táblázat adatai alátámasztanak. Látható a táblázat adatai alapján, hogy valamennyi ágazat esetében – az alkalmazott ismérvek alapján – Dél-Alföld az első, vagy a második helyet foglalja el.

4.1.2 A vagyoni helyzet elemzésének eredményei

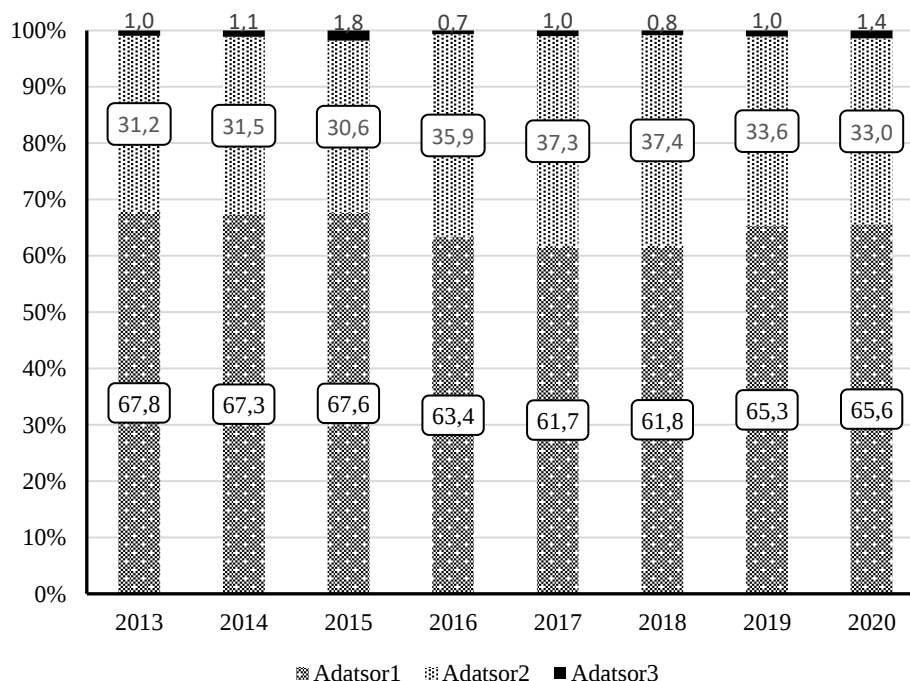
A 103 vállalat szintjén - összesített adatok alapján – a vagyoni helyzet alakulásáról a 6. táblázat adatai tájékoztatnak. A tárgyi eszközök állománynövekedése változásában a tőkefinanszírozások szerepét mutató adatok alapján megállapítható a támogatások aránya, amely 51,7-61,0% között ingadozott a vizsgált időszakban, szerepük tehát meghatározó jelentőségű. Az árnyékolt érték 2017. és 2021. évben azt jelzi, hogy a becsült beruházásokat az adott év támogatása meghaladja, annak mintegy 2,2 illetve 2,0 szerese. A vagyon összetétele a vizsgált időszakban lényegesen nem változott. A vállalatok eszközállományának megoszlását az 1. ábra szemlélteti.

A megoszlási viszonyszámok a vagyon összetételének stabilitását mutatják. A befektetett eszközök aránya átlagosan 64,8% (CV=3,9%) a szórás terjedelme 6,1%. Lényeges ingadozás a forgóeszközök esetében sem áll fenn. Az időszakban átlagos részarányuk 34,5 (CV=7,9%), a szélső értékek közötti intervallum 6,8%. A befektetett eszközök állományának megoszlását

vizsgálva – összhangban az ágazati sajátosságokkal – a tárgyi eszközök súlya 94,8-98,9% között ingadozott, átlagosan 97,5%-ot (CV=1,58%) tett ki. A szélső értékek közötti intervallum mindössze 4,1%.

A vizsgált időszakban, a tárgyi eszközök becsült állománynövekedése mintegy 8,3 Mrd Ft volt (6. táblázat). Az adózott eredmény, mint a beruházások saját forrása 1,7 Mrd Ft-ot tett ki, ami az állománynövekedésnek csak 21,4%-át adta. A fedezethiányt a tőketranszferek (5,4 Mrd Ft, 59,2%) és az egyéb külső források (1,1 Mrd Ft, 19,4%) fedték le. *A tőketranszferek közel 60%-os aránya egyértelműen bizonyítja a tőkejuttatások szerepének fontosságát a kertészeti kultúrák (gyümölcs és szőlőültetvények) fenntartásában.* A vagyoni helyzetet tükröző tőkeellátottság, kötelezettségek aránya, tőkefeszültség mutatók elemzésénél szembesültem azzal a ténnyel, hogy a tőkefeszültség mutatója egyes vállalatok szintjén rendkívüli mértékben szóródik, például: -2543,3 %, -4214,1% és -10123,9%. Ezek az értékek azonban arra hívják fel a figyelmet, hogy e vállalatok saját tőkéjének állományértéke negatív. Ha a saját tőke értéke tart a 0-hoz, akkor a mutató értéke a végtelenhez tart, mivel a mutató nevezőjében - $(HLF+RLK)/ST \cdot 100$ - van a saját tőke.

1. ábra: A Dél-Alföld régió kertészeti termelést folytató vállalatai eszközállományának megoszlása a 2013-2021 közötti időszakban

Forrás: saját kutatás eredményei

5. táblázat: Dél-Alföld régió szerepe a gyümölcsfélék termésmennyisége alapján és a szőlőtermesztés területét és fajlagos hozamát alapul véve a 2013-2014 közötti időszakban

Ha a		Megnevezés	Alma			Körte			Meggy			Szilva			Kajszi			Őszibarack			Szőlő-1			Szőlő-2		
rsz	rössz		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	91	2	7
1	18	Közép-Magyarország	82	3	6	109	4	7	65	2	6	64	2	7	85	3	6	45	2	5	105	5	6	69	2	5
2	36	Közép-Dunántúl	123	6	7	112	4	7	62	3	6	94	4	6	69	2	5	86	4	6	72	4	4	90	2	7
3	54	Nyugat-Dunántúl	52	1	5	46	1	4	102	3	7	123	6	7	111	4	7	126	7	7	93	5	6	33	1	4
4	72	Dél-Dunántúl	108	4	7	94	3	7	122	6	7	104	5	7	49	1	5	50	1	4	54	3	3	62	1	6
5	90	Észak-Magyarország	58	2	6	37	1	6	69	1	6	62	2	4	22	1	2	99	4	6	36	2	2	115	4	7
6	108	Észak-Alföld	20	1	3	35	1	5	20	1	2	31	1	3	117	5	7	75	2	6	126	7	7	44	1	7
7	126	Dél-Alföld	61	2	5	71	2	6	44	1	4	26	1	3	51	1	7	23	1	6	18	1	1	91	2	7

Szőlő-1: ha, Szőlő-2: fajlagos hozam kg/ha, 1: Legjobb rangsorszám, 2: Legrosszabb rangsorszám, 3: Rangsorszámok összege, rsz: rangsorszám, rössz: rangsorszámok ö.

6. táblázat: A tárgyi eszközök állományváltozása és forrásigényének alakulása a Dél-Alföld régió kertészeti termelést folytató vállalataiban

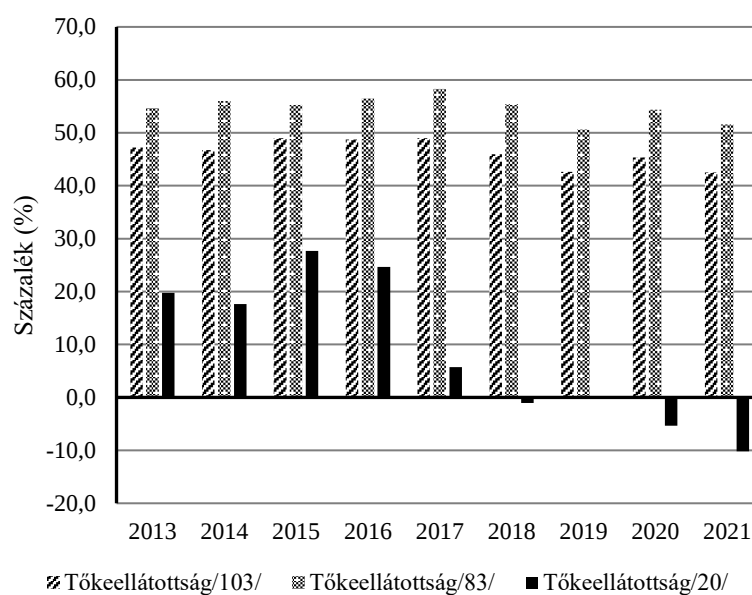
S.sz.	Megnevezés	Mért.egys.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Összesen
1	Tárgyi eszközök becsült növekedése	ezer Ft	1 336 126	1 038 171	885 097	174 103	1 263 606	1 554 988	1 284 691	809 494	8 346 276
2	Adózott eredmény	ezer Ft	303 207	152 266	345 779	-37 940	155 732	-92 812	462 366	370 123	1 658 721
3	Fedezet hiánya	ezer Ft	1 032 919	885 905	539 318	174 103	1 107 874	1 554 988	822 325	439 371	6 556 803
4	Támogatás /Tőketranszfer/	ezer Ft	790 587	633 740	515 476	381 319	689 540	803 615	735 792	862 428	5 412 497
5	Szükséges egyéb forrás /3-4/	ezer Ft	242 332	252 165	23 842	/-207 216/	418 334	751 373	86 533	/-423 026/	1 144 306
6	Saját erő aránya	%	22,7	14,7	39,1	-	12,3	-	36,0	45,7	21,4
7	Támogatás aránya	%	59,2	61,0	58,2	219,0	54,6	51,7	57,3	196,3	59,2
8	Külső forrás aránya	%	18,1	24,3	2,7	-	33,1	48,3	6,7	-	19,4
9	Összesen /6+7+8/	%	100,0	100,0	100,0	219,0	100,0	100,0	100,0	-	100,0

Forrás: saját kutatás eredményei

Az adatbázis aggregáltsági foka sajnos nem teszi lehetővé a negatív saját tőke részletes feltárását. E szélsőséges értékek nagymértékben hatnának a virtuális 103 vállalat összesített mutatóira is, ezért kettő csoportot hoztam létre. Az egyik csoportba azok a vállalatok tartoznak (20 db), amelyeknek a nettó forgótőkéje a vizsgált időszak legalább egy évében negatív volt. A fennmaradó vállalatok (83 db) esetében egyik évben sem volt negatív a saját tőke. Ebbe a csoportba a feltétel alapján a saját tőke állományértéke csökkenhet, de nem lehet negatív.

A további elemző munkát – egyes mutatószámok esetében - e két csoportra külön-külön végeztem el, és így értékelem az eredményeket is. Az első csoport (20 db vállalat) eredményei a táblázatokban dőlt betűvel láthatóak. Ez a csoport egyébként a folyó transzferekből csak 1,9%-kal részesült (177 millió Ft), a tőketranszfereknek is mindössze 3,4%-át (209 millió Ft) kapta. A leíró statisztikai értékek a *7. táblázatban*, a csoportok vagyoni helyzetét tükröző mutatószámok a *8. táblázatban* találhatóak. A számadatok a pozitív saját tőkével rendelkező vállalatok esetében lényegesen kedvezőbb helyzetet tükröznek az első csoport vállalatainak helyzetétől. Ugyanakkor a nettó forgótőke értékei az időszak egyes éveiben negatív értékeket vettek fel. A nettó forgótőke a vállalatok finanszírozási stratégiájára utal. Ha negatív, akkor nagymértékben sérül az időbeliség elve, és a vállalat agresszív finanszírozási stratégiát folytat. Ez a helyzet a befektetett eszközök fedezettségének mutatóiban is megjelenik, a mutatók értékei 100% alatt vannak. Ahol a nettó forgótőke pozitív, a vállalat finanszírozási stratégiája lehet, hogy még agresszív, de a befektetett eszközök fedezettsége mutató értéke 100% felett van. A csoportok elkülönítésének indoklását a 2. és 3. *ábrák* segítségével szemléltettem. Az ábrákon szerepelnek a 103 vállalat mutatói is. A grafikonok jól kifejezik a második csoport helyzetének hatását a 103 vállalat helyzetét szemléltető grafikon alakulására.

2. ábra: A vagyoni helyzetet tükröző mutatószámok a képzett csoportokban

Forrás: saját kutatás eredményei

7. táblázat: A 8. táblázat adatainak leíró statisztikai értékei

Megnevezés	Min	Max	Átl	Szórás	CV	Terjedelem
	%					
Tőkeellátottság	50,6	58,3	54,7	2,6	4,7	7,7
Kötelezettségek aránya	28,5	39,6	32,7	4,4	13,5	11,1
Tőkefeszültség	48,9	76,8	60,1	10,8	18,0	27,8
Befektetett eszközök fedezettsége I.	78,7	96,5	86,3	5,6	6,5	17,8
Befektetett eszközök fedezettsége II.	91,3	107,7	98,3	5,6	5,7	16,4
Befektetett eszközök fedezettsége III.	92,9	108,5	99,6	5,2	5,2	15,5
<i>Tőkeellátottság</i>	<i>-10,2</i>	<i>27,7</i>	<i>8,7</i>	<i>14,4</i>	<i>165,2</i>	<i>37,9</i>
<i>Kötelezettségek aránya</i>	<i>67,2</i>	<i>286,6</i>	<i>119,1</i>	<i>65,9</i>	<i>55,3</i>	<i>219,4</i>
<i>Tőkefeszültség</i>	<i>-89,5</i>	<i>15,6</i>	<i>-19,4</i>	<i>41,6</i>	<i>-215,2</i>	<i>105,1</i>
<i>Befektetett eszközök fedezettsége I.</i>	<i>-15,0</i>	<i>41,6</i>	<i>12,9</i>	<i>21,4</i>	<i>165,6</i>	<i>56,7</i>
<i>Befektetett eszközök fedezettsége II.</i>	<i>35,0</i>	<i>73,7</i>	<i>53,3</i>	<i>15,2</i>	<i>28,5</i>	<i>38,7</i>
<i>Befektetett eszközök fedezettsége III.</i>	<i>40,3</i>	<i>73,7</i>	<i>54,4</i>	<i>13,9</i>	<i>25,5</i>	<i>33,4</i>

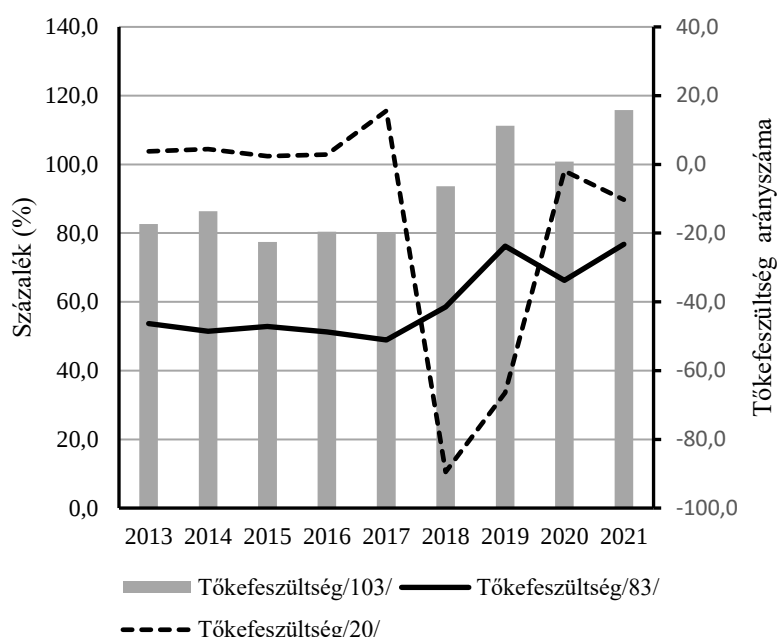
Forrás: saját kutatás eredményei

8. táblázat: A Dél-Alföld régió kertészeti termelést folytató vállalatai vagyoni helyzetet tükröző mutatószámainak alakulása

Megnevezés	Mért. egys.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettó forgótőke I.	Mrd Ft	-438	-270	-564	-51	533	373	-428	-196	-57
Nettó forgótőke II.	Mrd Ft	-283	-133	-461	42	586	431	-381	-143	25
Különbség /II-I/	Mrd Ft	155	137	103	93	53	58	47	54	82
<i>Nettó forgótőke I.</i>	Mrd Ft	<i>-466</i>	<i>-888</i>	<i>-657</i>	<i>-535</i>	<i>-866</i>	<i>-1 090</i>	<i>-1 041</i>	<i>-1 009</i>	<i>17</i>
Tőkeellátottság	%	54,7	56,0	55,3	56,5	58,3	55,4	50,6	54,4	51,6
Kötelezettségek aránya	%	29,4	28,8	29,2	28,9	28,5	32,4	38,6	36,0	39,6
Tőkefeszültség	%	53,7	51,4	52,8	51,2	48,9	58,6	76,2	66,3	76,8
Befektetett eszközök fedezettsége I.	%	82,8	85,3	83,1	87,2	96,5	92,5	78,7	83,9	83,8
Befektetett eszközök fedezettsége II.	%	91,8	95,4	91,3	99,3	107,7	104,9	95,1	97,8	99,4
Befektetett eszközök fedezettsége III.	%	94,7	97,7	92,9	100,6	108,5	105,7	95,6	98,4	100,3
<i>Tőkeellátottság</i>	%	<i>19,7</i>	<i>17,6</i>	<i>27,7</i>	<i>24,7</i>	<i>5,7</i>	<i>-1,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-5,3</i>	<i>5,6</i>
<i>Kötelezettségek aránya</i>	%	<i>74,9</i>	<i>76,8</i>	<i>67,2</i>	<i>71,2</i>	<i>88,8</i>	<i>95,7</i>	<i>94,8</i>	<i>100,2</i>	<i>93,2</i>
Tőkefeszültség	-	3,8	4,4	2,4	2,9	15,6	-89,5	-66,4	-1,9	-10,3
<i>Befektetett eszközök fedezettsége I.</i>	%	<i>26,6</i>	<i>24,3</i>	<i>38,7</i>	<i>41,6</i>	<i>8,4</i>	<i>-1,5</i>	<i>-0,2</i>	<i>-7,6</i>	<i>-15,0</i>
<i>Befektetett eszközök fedezettsége II.</i>	%	<i>71,5</i>	<i>57,1</i>	<i>68,4</i>	<i>73,7</i>	<i>48,3</i>	<i>40,3</i>	<i>41,6</i>	<i>42,0</i>	<i>35,0</i>
<i>Befektetett eszközök fedezettsége III.</i>	%	<i>71,5</i>	<i>57,1</i>	<i>68,4</i>	<i>73,7</i>	<i>48,3</i>	<i>40,3</i>	<i>41,6</i>	<i>42,0</i>	<i>42,1</i>

Forrás: saját kutatás eredményei

3. ábra: A vagyoni helyzetet tükröző mutatószámok a képzett csoportokban II.

Forrás: saját kutatás eredményei

4.1.3 A pénzügyi helyzet és a jövedelmezőség mutatószámai

A jövedelmezőség és a pénzügyi helyzetet tükröző mutatószámokat a 9. táblázatban foglaltam össze. Az adósságállomány aránya és az adósságállomány fedezettsége mutatók értékelésénél nagyon körültekintően kell eljárni. Az algoritmusok alapján látni kell azt, hogy az adósságállomány aránya mutató értéke – ha a saját tőke pozitív – $\leq 100,0\%$ kell, hogy legyen. Ha a saját tőke negatív (de abszolút értékben kisebb az adósságállományál), akkor viszont a mutató értéke $\geq 100,0\%$ kell, hogy legyen, ezért ez a mutató jelzi azt is, hogy a vállalat saját tőkéje mikor lett negatív. A táblázatban ez jól nyomon követhető. Az első csoport vállalatainak saját tőkéje a 2018. évben lett negatív. A likviditási helyzet alakulását a vállalat jövedelemtermelő képessége és pénzügyi helyzete nagymértékben befolyásolják. A kismértékű adósságállománnyal rendelkező második csoport likviditási rátái, többszöröse az első csoport rátáinak (1-32 szerez különbség is előfordul a mutatók között).

A jövedelmezőséget illetően megváltozik a csoportokban szereplő vállalatok pozíciója. A jövedelmezőség mutatószámait a 10. táblázat tartalmazza. A rendszeres tevékenység jövedelemtermelő képessége – Árbevétel arányos jövedelmezőség III. – vagy negatív vagy nagyon kevés jövedelmet realizálnak. A második csoport ugyanezen mutatója jóval kedvezőbb, de a 2018. évtől szintén veszteséget termelnek. A mutatók kedvezőtlen alakulása mögött a nettó

árbevétel csökkenése húzódik meg, ami mögött látni kell – az árváltozás mellett – a hozamok nagymértékű csökkenését is az egyes években. Az eredményt meghatározó tényezők alakulását és az árbevétel változását a 4. és 5. ábra szemlélteti. Az ábrákon látható grafikonok lefutása egyértelműen magyarázza a jövedelmezőségi mutatók alakulását. Az árbevétel I. és II. és a bevétel arányos I. és II. mutatók közötti különbség az egyéb bevétele fontosságára utal.

9. táblázat: A pénzügyi helyzet mutatói a kertészeti termelést folytató vállalatokban

Megnevezés	Mért. egység	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Adósságállomány aránya	%	9,82	10,61	8,97	12,11	10,37	11,78	17,19	14,24	15,66
Adósságállomány fedezettsége	%	917,94	842,08	1014,42	725,66	864,27	748,96	481,84	602,35	538,43
Likviditási ráta I.	-	1,40	1,48	1,32	1,63	1,76	1,57	1,23	1,24	1,25
Likviditási ráta II.	-	1,20	1,29	1,11	1,37	1,53	1,33	1,01	1,03	0,96
Likviditási ráta III.	-	0,25	0,27	0,29	0,41	0,44	0,40	0,30	0,34	0,27
Adósságállomány aránya	%	62,83	57,48	43,38	43,47	82,54	103,71	100,49	118,17	175,26
Adósságállomány fedezettsége	%	59,16	73,98	130,55	130,05	21,16	-3,58	-0,48	-15,38	-42,94
Likviditási ráta I.	-	0,62	0,51	0,61	0,78	0,52	0,43	0,45	0,46	1,06
Likviditási ráta II.	-	0,50	0,43	0,44	0,55	0,47	0,40	0,37	0,35	0,50
Likviditási ráta III.	-	0,25	0,15	0,03	0,10	0,04	0,01	0,01	0,02	0,16

Forrás: a saját kutatás eredményei

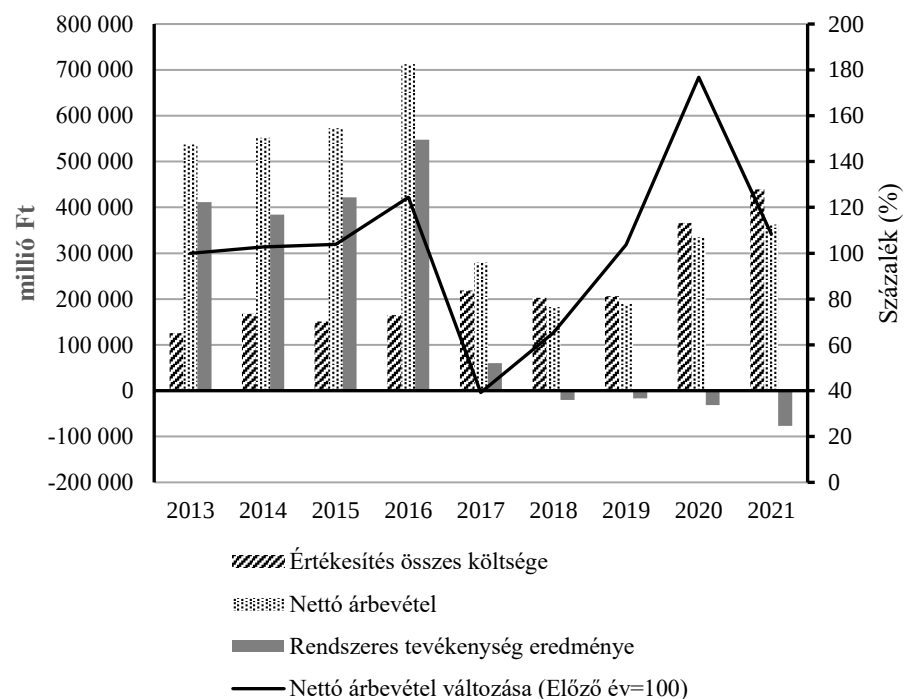
Azt is hangsúlyozni kell, hogy a ROI mutató esetében, ha az eredmény és a saját tőke is negatív, akkor a negatív saját tőke nagysága a mutató értékének növekedését okozza, mivel a negatív saját tőke a nevezőben szerepel és a tőkeként funkcionáló források összegéből (hosszú lejáratú források+PIE-ban szereplő halasztott bevételek) levonásra kerül. A következtetések levonásánál erre ügyelni kell.

10. táblázat: A jövedelmezőségi mutatók alakulása
(Százalék, %)

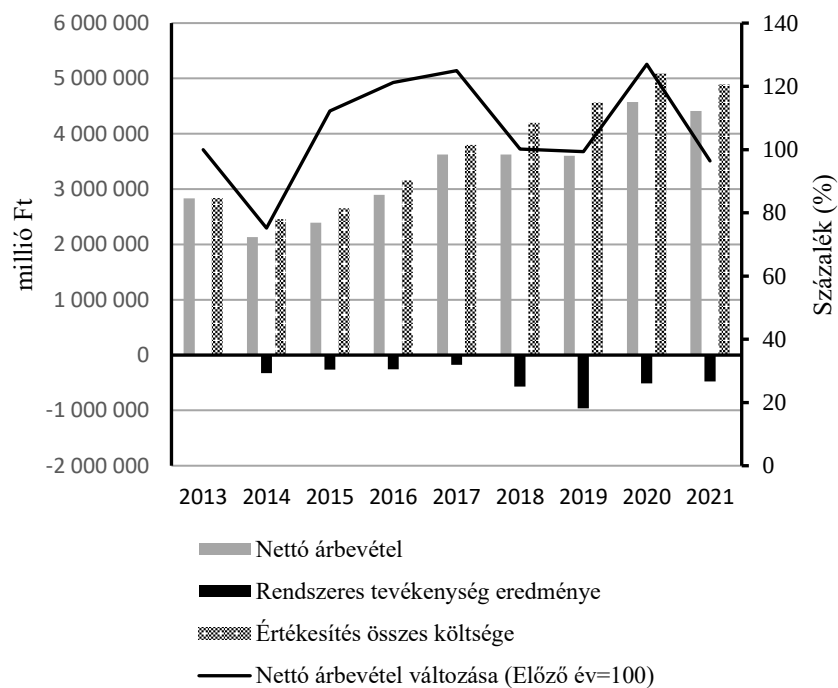
Megnevezés	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Árbevétel arányos jövedelmezőség I.	21,2	13,6	4,9	12,7	20,3	10,5	2,4	14,8	14,0
Árbevétel arányos jövedelmezőség II.	21,0	17,1	9,3	11,8	19,0	9,9	1,5	13,7	13,9
Árbevétel arányos jövedelmezőség III.	0,00	-0,15	-0,11	-0,09	-0,05	-0,16	-0,27	-0,11	-0,11
Bevétel arányos jövedelmezőség I.	17,0	10,0	3,9	10,2	15,6	8,2	1,8	10,9	10,8
Bevétel arányos jövedelmezőség II.	16,8	12,6	7,4	9,4	14,6	7,7	1,1	10,1	10,7
ROA	0,073	0,041	0,023	0,032	0,060	0,028	0,004	0,045	0,043
ROE	0,134	0,072	0,041	0,057	0,103	0,051	0,008	0,082	0,082
ROI	11,7	6,3	3,7	4,9	9,2	4,5	0,7	7,0	6,9
<i>Árbevétel arányos jövedelmezőség I.</i>	<i>2,74</i>	<i>0,79</i>	<i>4,54</i>	<i>12,07</i>	<i>-244,41</i>	<i>-88,21</i>	<i>-56,17</i>	<i>-36,84</i>	<i>-44,893</i>
<i>Árbevétel arányos jövedelmezőség II.</i>	<i>-1,30</i>	<i>-1,05</i>	<i>3,92</i>	<i>6,06</i>	<i>-246,47</i>	<i>-92,27</i>	<i>-59,99</i>	<i>-40,30</i>	<i>-47,259</i>
<i>Árbevétel arányos jövedelmezőség III.</i>	0,77	0,70	0,74	0,77	0,22	-0,11	-0,09	-0,09	-0,21
<i>Bevétel arányos jövedelmezőség I.</i>	<i>2,63</i>	<i>0,65</i>	<i>3,37</i>	<i>9,98</i>	<i>-218,84</i>	<i>-79,26</i>	<i>-50,04</i>	<i>-33,29</i>	<i>-40,724</i>
<i>Bevétel arányos jövedelmezőség II.</i>	<i>-1,24</i>	<i>-0,86</i>	<i>2,90</i>	<i>5,01</i>	<i>-220,68</i>	<i>-82,91</i>	<i>-53,45</i>	<i>-36,42</i>	<i>-42,87</i>
ROA	-0,3	-0,2	0,8	1,3	-27,8	-6,6	-4,5	-5,4	-6,9
ROE	-0,02	-0,01	0,03	0,05	-4,88	-6,18	-31,60	-101,50	-67,73
ROI	-0,60	-0,49	1,58	2,88	-85,15	-22,94	-15,35	-18,44	-37,53

Forrás: saját kutatás eredményei

4. ábra: A kertészeti termékek jövedelmezőségét meghatározó
főbb tényezők alakulása (83 vállalat)

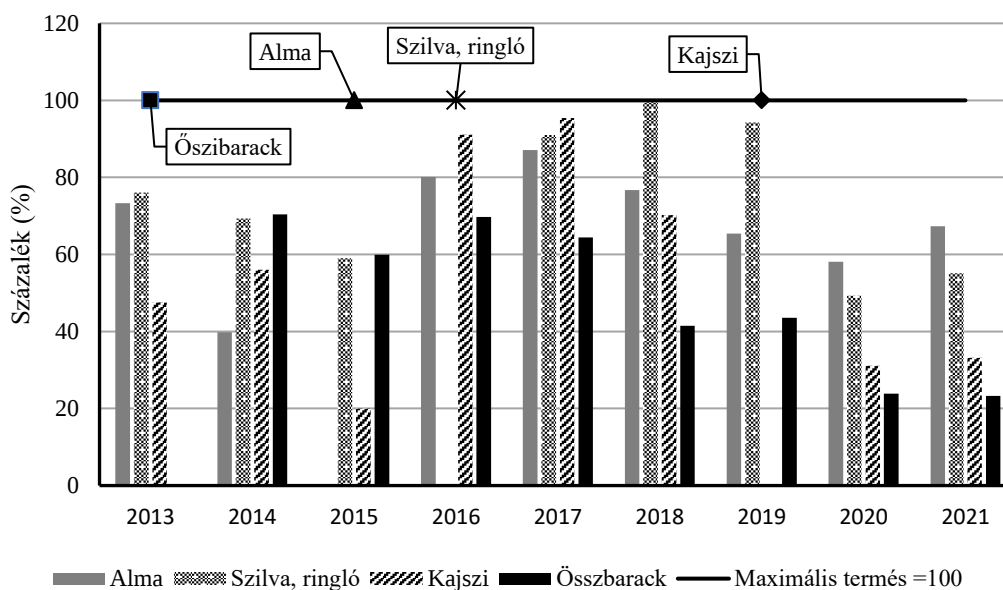
5. ábra: A kertészeti termékek jövedelmezőségét meghatározó
főbb tényezők alakulása (20 vállalat)

4.1.4 A termelés hatékonyságának alakulása a kertészeti termelést folytató vállalatok esetében

A termelés hatékonyságát kifejező mutatók alakulása meglepetésre ad okot, a várt értékeknél lényegesen kedvezőtlenebb helyzetet tükröznek (11. táblázat). Különösen meglepőek annak a vállalati csoportnak a mutatói (első csoport 20 vállalata), ahol az új értéket kifejező mutatók negatívak, tehát a termelés hatékonysága rendkívül kedvezőtlenül alakul. A különös értékek miatt valamennyi lehetséges számítási algoritmust újra megvizsgáltam. Számszaki hibát nem találtam. Ezért első lépésként a BTÉ meghatározó elemét, a nettó árbevételt elemeztem úgy, hogy megnéztem az egyes gyümölcsfélék termésmennyiségének alakulását. A feldolgozott adatokat a 6. ábra szemlélteti. Az ábra a gyümölcsfélék hozama alakulásának nagymértékű ingadozását mutatják. A 100%-ot az adott gyümölcs maximális hozama jelenti. Az adatpontok abban az évben kerültek kiemelésre, amelyekben az adott gyümölcsnek a termésmennyisége maximális volt. A maximális hozamtól való elmaradás évek viszonylatában és a gyümölcsfélék esetében is differenciáltan jelentkezik. Az elmaradás minimális és maximális értékeit a 7. ábra mutatja. Ezek az adatok magyarázzák a NÁB és a BTÉ alakulását. A hozamok nagymértékű ingadozását az évek kedvezőtlen időjárásai (fagykár, aszály stb.) okozták. Azonban az ültetvények költségeivel – a betakarítást kivéve – a következő évek termésbiztonsága érdekében számolni kell. Az említett tételek együttes hatása tehát magyarázza a hatékonysági mutatók kedvezőtlen alakulását.

6. ábra: A gyümölcsfélék termésmennyiségének alakulása a vizsgált időszak maximális hozamához viszonyítva a Dél-Alföld régióban

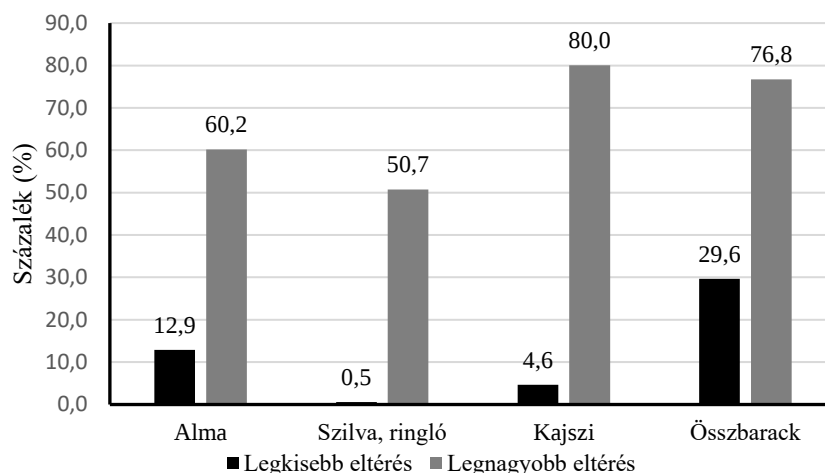
Forrás: KSH-23: alapján saját munka

11. táblázat: A kertészeti termelést folytató vállalatok fontosabb hatékonysági mutatóinak alakulása

Megnevezés	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Folyó termelő felhasználás aránya	60,9	66,0	70,2	65,7	61,6	67,1	71,5	65,0	65,4
Bruttó hozzáadott érték aránya	39,1	34,0	29,8	34,3	38,4	32,9	28,5	35,0	34,6
Egy Ft FTF-ra jutó BHE	64,1	51,5	42,4	52,2	62,2	49,1	39,9	53,9	52,8
Tárgyi eszközök hatékonysága	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5
Munkatermelékenység I.		11335,3	12525,2	13313,3	17977,6	17093,9	17154,4	23617,3	23426,2
Munkatermelékenység II.		3852,1	3729,8	4563,3	6895,7	5627,8	4889,9	8268,5	8096,5
Munkatermelékenység III.	5,6	4,6	4,5	4,5	5,3	4,3	4,4	5,2	5,3
Munkatermelékenység IV.	2,2	1,6	1,3	1,5	2,0	1,4	1,2	1,8	1,8
Folyó termelő felhasználás aránya	20,1	24,7	21,7	14,8	180,4	94,4	81,4	83,3	84,9
Bruttó hozzáadott érték aránya	79,9	75,3	78,3	85,2	-80,4	5,6	18,6	16,7	15,1
Egy Ft FTF-ra jutó BHE	396,7	304,8	361,0	574,4	-44,6	5,9	22,8	20,1	17,8
Tárgyi eszközök hatékonysága	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,8
Munkatermelékenység I.		16514,1	21393,1	20532,4	8317,4	6680,0	8194,1	7000,2	8877,3
Munkatermelékenység II.		12434,7	16752,5	17488,0	-6686,7	374,3	1522,4	1170,3	1338,3
Munkatermelékenység III.	17,2	15,6	17,1	16,4	4,2	2,6	2,8	3,1	2,3

Forrás: saját kutatás eredményei

7. ábra: A maximális hozamtól való elmaradások értékei

4.2 Főtevékenységként szolgáltatást végző vállalatok gazdálkodásának elemzése

4.2.1 A vizsgált sokaság bemutatása

A szolgáltatás, egyéb tevékenységek képzett virtuális vállalati csoportba 429 vállalat került a rendelkezésre álló adatbázis első tisztítása után. E csoportból kiszűrésre kerültek azok a vállalatok, amelyek az adatok ellenőrzése során valamelyik évben nem szolgáltatott adatot 2013. év óta, vagy 2013 után szüntették meg a tevékenységüket. A 429 vállalatból ilyen okból 40 db vállalat került törlésre. Miután ebbe a csoportba a főtevékenységek alapján kerültek be a szolgáltatások – 01634 Betakarítást követő szolgáltatás, 01614 Növénytermesztési szolgáltatás, 01624 Állattenyésztési szolgáltatás, – és minden egyéb tevékenység, a minden egyéb tevékenységeket kivettem a csoportból, hogy a főtevékenységként megjelölt szolgáltatások képezzék csak az elemzés alapját. A módosítás után 58 vállalat került ki, és maradt 331 db vállalat. Az e csoportba tartozó vállalatok a vizsgált 2013-2021 közötti időszakban összesen mintegy 13 Mrd Ft támogatást kaptak. Ebből 10 Mrd Ft (76,2%) a folyó transferek aránya, a tőketámogatás összege pedig 3 Mrd Ft (23,8%). Ennek hatása a vállaltok jövedelmére és a becsült beruházásokra egyaránt jelentősnek mondható. A vizsgált időszak alatt a becsült beruházások állományának alakulását és forrásstruktúráját a 12. táblázatban foglaltam össze. A forrásstruktúra számai kedvező képet mutatnak: magas a saját tőke arány, mintegy 10%-kal részesedik a támogatás, és a külső források 29,3%-kal részesednek.

12. táblázat: A beruházások és forrás struktúrájuk alakulása

S.sz.	Megnevezés	Mért. egység	Összesen
1	Tárgyi eszközök becsült növekedése	millió Ft	29 863
2	Adózott eredmény	millió Ft	18 208
3	Fedezet hiánya /1-2/	millió Ft	11 656
4	Támogatás /Tőketranszfer/	millió Ft	2 892
5	Szükséges egyéb forrás /3-4/	millió Ft	8 764
6	Saját erő aránya (2/1)*100	%	61,0
7	Támogatás aránya (4/1)*100	%	9,7
8	Egyéb forrás aránya (5/1)*100	%	29,3
9	Összesen /6+7+8/	%	100,0

Forrás: saját kutatás eredménye

A vagyon struktúrája kialakultnak és stabilnak tekinthető, mivel a befektetett eszközök és a forgóeszközök aránya a vizsgált időszak átlagában 56% illetve 42% volt. A CV rendre 6,3% illetve 8,1%, tehát az átlag jól jellemzi a vizsgált időszakot. A vagyoni helyzetet tükröző mutatószámok a 13. táblázatban találhatók. Az értékek igazolják az előző állítást. A NFT I. és NFT II. értékek pozitívak, tehát érvényesül a finanszírozásnál az időbeliség elve. Ezt az állítást a befektetett eszközök fedezettsége mindhárom mutatója még inkább megerősíti. Ha számszerűsítjük a NFT I. vagy a NFT II. mutató forgóeszközök állományához viszonyított értékét, akkor a forgóeszközök állományának azt a hányadát kapjuk, amelyhez a vállalat lejárat nélküli (ST) vagy hosszú lejáratú forrásokat (HSK, HLK) rendel. A táblázatban látható, hogy a NFT I. arányának értéke 22,7-43,0% között ingadozik. Ha ismernénk a forgóeszköz-állomány tartósan lekötött hányadát, egyértelműen meg lehetne mondani, hogy a vállalat szolid, vagy agresszív finanszírozási stratégiát folyta-e. A NFT I. és NFT II. közötti különbséget a PIE-on belül a fejlesztési célú tőketranszferok Halasztott bevételek állományértéke okozza.

13. táblázat: A szolgáltatási tevékenységet folytató vállalatok vagyoni helyzetének mutatószáma

Megnevezés	Mért. egys.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nettó forgótőke I.	Mrd Ft	3 535	4 220	5 025	5 311	4 564	3 044	3 508	6 925	9 764
Nettó forgótőke II.	Mrd Ft	3 609	4 291	5 094	5 377	4 628	3 109	3 570	6 982	9 817
Különbség /II-I/	Mrd Ft	75	72	69	67	64	64	62	57	53
Tőkeellátottság	%	55,6	52,1	53,0	57,7	54,0	52,5	51,6	55,6	55,3
Kötelezettségek aránya	%	42,9	46,7	45,8	41,1	45,2	46,1	47,0	43,3	43,6
Tőkefeszültség	%	77,2	89,6	86,5	71,2	83,7	87,8	91,0	78,0	78,9
Befektetett eszközök fedezettsége I.	%	103,5	93,4	100,5	104,0	93,8	85,3	84,7	99,4	108,8
Befektetett eszközök fedezettsége II.	%	132,1	129,3	135,1	133,2	124,1	113,6	114,2	128,8	138,2
Befektetett eszközök fedezettsége III.	%	132,8	129,8	135,5	133,6	124,5	113,9	114,5	129,0	138,4
A NFT I. aránya (NFT I./FE)*100	%	39,6	38,6	40,5	43,0	33,5	22,7	22,8	37,1	40,1

Forrás: saját kutatás eredményei

4.2.2 A pénzügyi helyzet és a jövedelmezőség mutatószámai

A stabil vagyoni helyzet nem a véletlennek köszönhető, mivel a jövedelmezőség és a pénzügyi helyzet mutatószámai is kedvező képet mutatnak (14. táblázat).

A bevétel arányos jövedelmezőség I. és II. mutatók különbsége az egyéb bevételek kedvező arányát tükrözi. Kiemelendő a rendszeres tevékenység jövedelemtermelő képességét tükröző árbevétel arányos jövedelmezőség III. mutató értéke. Az eredmények azt mutatják, hogy egy Ft árbevételre mennyi rendszeres tevékenységből származó adózás előtti eredmény jut, azaz a tevékenység profitrátája 4,2%-9,8% között mozgott. Fontos kérdés, hogy e kedvező értékek minek köszönhetőek? A vállalatok hatékony szolgáltatásának, új értéket létrehozó tevékenysége eredményének, vagy csak a szolgáltatások iránti kereslet által generált kedvező árszínvonalnak. A kérdés megválaszolás átvezet bennünket a hatékonyság elemzéséhez.

4.2.3 A termelés hatékonyságának alakulása a főtevékenységként szolgáltatás folytató vállalatokban

A hatékonysági mutatók a 15. táblázatban találhatók. A hatékonysági mutatók fontos szerepet kapnak a jövedelmezőség alakulásában is.

14. táblázat: A pénzügyi helyzet és a jövedelmezőség mutatószáma

Megnevezés	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	%								
Adósságállomány aránya	21,6	27,7	25,6	21,9	24,5	24,9	25,8	22,8	21,2
Adósságállomány fedezettsége	362, 0	260, 7	291, 2	355, 8	308, 9	301,0	286, 9	338, 5	370, 7
Likviditásai ráta I.	1,6	1,6	1,7	1,7	1,5	1,3	1,3	1,6	1,7
Likviditásai ráta II.	1,2	1,2	1,2	1,2	1,0	0,9	0,9	1,2	1,1
Likviditásai ráta III.	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
Árbevétel arányos jövedelmezőség I.	7,3	7,7	5,8	8,5	6,1	6,7	6,9	8,9	10,4
Árbevétel arányos jövedelmezőség II.	6,6	7,2	5,1	7,9	5,6	6,4	6,9	8,6	10,0
Árbevétel arányos jövedelmezőség III.	9,8	7,0	8,0	8,4	4,2	5,9	4,9	7,5	8,9
Bevétel arányos jövedelmezőség I.	6,6	7,1	5,3	7,8	5,4	6,1	6,2	8,0	9,6
Bevétel arányos jövedelmezőség II.	6,0	6,6	4,8	7,2	5,0	5,7	6,2	7,7	9,3
ROA	7,2	6,5	4,8	7,8	5,0	5,7	5,9	7,9	9,5
ROE	12,9	12,5	9,0	13,5	9,2	10,8	11,5	14,1	17,3
ROI	10,1	9,0	6,7	10,5	6,9	8,1	8,5	10,9	13,6

Forrás: saját kutatás eredménye

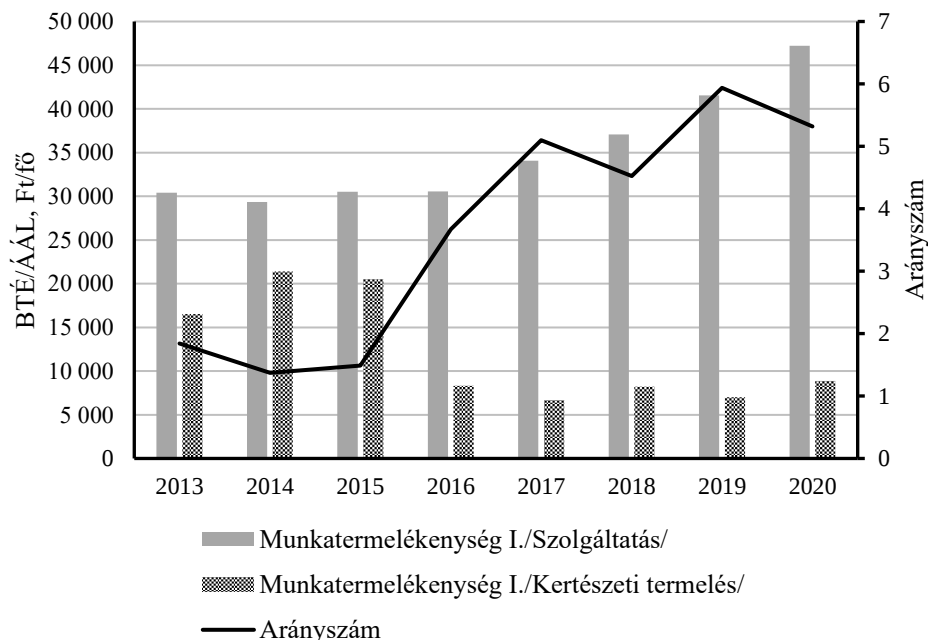
15. táblázat: A szolgáltatást, mint főtevékenységet folytató vállalatok hatékonysági mutatóinak alakulása

Megnevezés	Mért. egység	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Folyó termelő felhasználás aránya	%	64,4	64,3	65,2	63,7	65,6	65,5	65,6	64,0	63,0
Bruttó hozzáadott érték aránya	%	35,6	35,7	34,8	36,3	34,4	34,5	34,4	36,0	37,0
Egy Ft FTF-ra jutó BHE	Ft/Ft	55,2	55,5	53,5	56,9	52,5	52,7	52,5	56,2	58,8
Tárgyi eszközök hatékonysága	Ft/Ft	2,1	1,7	1,8	1,8	1,6	1,6	1,6	1,9	2,1
Munkatermelékenység I.	E Ft/fő		30,4	29,3	30,5	30,6	34,1	37,1	41,6	47,2
Munkatermelékenység II.	E Ft/fő		10,9	10,2	11,1	10,5	11,8	12,8	15,0	17,5
Munkatermelékenység III.	E Ft/fő	11,5	11,1	10,7	10,6	9,8	9,9	9,6	10,1	11,0
Munkatermelékenység IV.	E Ft/fő	4,1	4,0	3,7	3,9	3,4	3,4	3,3	3,7	4,1

Forrás: saját kutatás eredménye

A mutatók alakulása nagyon kedvezőnek ítéltető, és alátámasztják a jövedelmezőség mutatóinak alakulását is. Lényegesen kedvezőbb e mutatók alakulása, mint például a kertészeti termelést folytató vállalatok hatékonyságának mutatói. A két tevékenység munkatermelékenység I. mutatóinak összehasonlítását a 8. ábra szemlélteti. A szolgáltatás munkatermelékenység I. mutatója a vizsgált időszakban a kertészeti termelés mutatójának 1,4-5,9 szerese. Az arányszám – érthető módon – azokban az években a nagyobb, amelyekben a kertészeti termelés kibocsátása – a hozamok mennyisége jelentős mértékben csökkent. Ez is igazolja a természeti erőforrásoknak való kitettségéből eredő kockázat kezelésének fontosságát. Fagykár miatt ugyan nem lesz termés, de – a jövő termésének biztosítása miatt – a növényvédelmi munkákat például nem lehet elhagyni. E nem kivédhető kedvezőtlen hatások tehát a hatékonyságon keresztül a jövedelmezőségre is negatívan hatnak. *Kérdésként fogalmazható meg, hogy e kockázatokat a támogatások megítélésénél hogyan lehetne figyelembe venni? Ezt egy meglehetősen komplex kutatás keretében lehetne/kellene megválaszolni.*

8. ábra: A szolgáltatást és kertészeti termelést folytató vállalatok munkatermelékenység I. mutató értékeinek alakulása

Forrás: saját kutatás eredménye

5. Következtetések és javaslatok

5.1 Következtetések

- A szakirodalomban fellelhető pénzügyi mutatószámok sok esetben elnevezésükben és adott mutatószámok számítási algoritmusában sem egységesek. Sok esetben eltérés mutatkozik az adott mutató elnevezései között, függetlenül attól, hogy információtartalma megegyezik. Diplomadolgozatomban példaként a likviditási gyorsráta mutatószámot mutattam be, amelynek számos elnevezését találhatjuk meg különböző szakirodalomban ugyanazzal az információtartalommal.
- A szakirodalmi feldolgozás során beigazolódott, hogy a pénzügyi elemzés során használt mutatószámok nem minden esetben alkalmasak arra, hogy reális képet adjanak adott főtevékenységi körbe tartozó vállalatok esetében azok gazdasági, pénzügyi helyzetéről. Sok esetben szükséges a mutatószámok korrekciója attól függően, hogy milyen tevékenységet folytat az adott vállalat.
- Az általam létrehozott adatbázis elemzése során arra a következtetésre jutottam, hogy a vállalatok vagyonmérlegében szereplő értékhelyesbítés a vagyoni helyzet, pénzügyi helyzet, jövedelmezőség, hatékonyság elemzésénél használt mutatószámokat olyan mértékben módosítja/módosíthatja, hogy csak akkor kapunk reális képet az adott helyzetről, ha a mutatószámokat korrigáljuk az értékhelyesbítés nagyságával.
- Az elvégzett elemzéseim alapján úgy ítélem meg, hogy a tőkejuttatások szerepének fontossága megkérdőjelezhetetlen a kertészeti kultúrák fenntartásában az általam elemzett régióban.
- A negatív saját tőkével rendelkező vállalatok elemzése során körültekintően kell eljárni, mert az elemzéseknél használt mutatószámokat nagymértékben torzítja a negatív saját tőke értéke.

5.2 Javaslatok

- Úgy ítélem meg, hogy célszerű lenne a gazdasági, pénzügyi, jövedelmezőségi hatékonysági mutatószámok esetében a mutatószámok elnevezését és információtartalmát egységesíteni, ez nagymértékben megkönnyítené a tudományos publikációkban közölt eredmények összehasonlíthatóságát.
- Gazdasági, pénzügyi, jövedelmezőségi hatékonysági mutatószámok esetében javaslom az értékhelyesbítés nagyságával korrigálni a különböző mérlegfőcsoportokat, mérlegcsoportokat, mérlegtételeket.

- Elvégzett elemzéseim alapján úgy gondolom, hogy az elemzéseknél használt mutatószámokat az előző pontban javasolt korrigált adatokkal kell kiszámolni.
- A folyó- és tőketranszferek folyósítását pénzügyi mutatószámok teljesüléséhez kötném.

6. Összefoglalás

Diplomadolgozatomban az európai uniós folyó- és tőkefinanszírozások gazdasági hatásait vizsgáltam a Dél-Alföld régióban működő kertészeti termelést folytató és szolgáltatást nyújtó mezőgazdasági vállalkozások vonatkozásában. Megfogalmazott kutatási kérdéseimre egyrészt a szakirodalmi feldolgozás alapján, másrészt az általam összeállított adatbázis elemzése alapján kerestem a választ.

Kutatási kérdéseim az alábbiak voltak:

- „A 2013-2021 közötti időszakban a mezőgazdasági ágazatba befolyt uniós támogatásoknak (folyó- és tőkefinanszírozásoknak) milyen gazdasági hatása volt a szolgáltatást és kertészeti termelést folytató mezőgazdasági vállalatok esetében a Dél-Alföld régióban?
- Szükséges-e a vállalatok pénzügyi elemzése során használt mutatószámok korrekciója attól függően, hogy mely gazdasági ágazatban működő vállalkozás tevékenységét elemezzük?”

Diplomadolgozatom elkészítése során végzett kutatásom céljaként pedig az alábbi két dolgot tűztem ki:

- „A mezőgazdasági vállalatok pénzügyi adatainak elemzésénél javaslatot tenni az általánosságban használt mutatószámok korrekciójára.
- Számításokkal alátámasztani a folyó és tőkefinanszírozások szükségességét a mezőgazdasági vállalkozások esetében.”

A szakirodalmi feldolgozásom egyrészt azoknak a magyar, valamint idegennyelvű tanulmányoknak a feldolgozására irányult, amelyek a KAP céljainak teljesülését elemezték. Ezt követően pedig az általam végzett elemzéseknél használt mutatószám bemutatását és azok szakmai indoklását alátámasztó szakirodalmakat dolgoztam fel. A szakirodalmi feldolgozásra, korábbi kutatásaimra támaszkodva vizsgáltam meg, hogy a mezőgazdasági vállalatok gazdasági elemzése során használt mutatószámok esetében szükséges-e azok módosítása annak érdekében, hogy reális képet kapjunk a vállalatok gazdasági, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről. Úgy gondolom, hogy a szakirodalomban szereplő mutatószámok több esetben sem elnevezésükben, sem számítási algoritmusukban sem egységesek. Dolgozatomban megfogalmaztam javaslataimat a vállalatok elemzéséhez használt mutatószámok korrekciójára.

Diplomadolgozatom harmadik fejezetében bemutattam azt az adatbázist, amelyet a támogatások nyers adataiból, valamint OPTEN Informatikai Kft adatbázisából állítottam össze.

A rendelkezésemre álló adatokból olyan „Virtuális vállalatok” mérleg és eredménykimutatásait elemeztem, amelyeket a Dél-Alföld régióban működő kertészeti tevékenységet folytató, illetve szolgáltatást nyújtó vállalkozásainak éves beszámolóí alapján hoztam létre. Meghatároztam azokat a pénzügyi, vagyoni, hatékonysági, jövedelmezőségi mutatószámokat, amelyeket a korábban létrehozott „Virtuális vállalatok” adatai alapján kiszámoltam és elemeztem.

Elemzésem fókuszában a folyó- és tőke-transzferek hatása állt. Azt akartam számszerűsíteni, hogy a 2013-2021 közötti időszakban a mezőgazdasági ágazatba befolyt támogatásoknak milyen gazdasági hatása volt az általam vizsgált mezőgazdasági vállalatok esetében a Dél-Alföld régióban.

Dolgozatom utolsó fejezetében megfogalmaztam kutatásom alapján levonható következtetéseket:

- Az értékhelyesbítés mértékével szükséges korrigálni az eszköz oldal adott mérlegfőcsoportjait, mérlegcsoportjait. A forrás oldalon a saját tőke módosítása is elkerülhetetlen annak érdekében, hogy az elemzésünk során reális képet kapjunk az adott vállalat vagyoni, pénzügyi helyzetéről.
- A tőkejuttatások szerepének fontossága megkérdőjelezhetetlen a kertészeti kultúrák fenntartásában az általam elemzett régióban.
- A negatív saját tőkével rendelkező vállalatok elemzése során körültekintően kell eljárni, mert az elemzéseknél használt mutatószámokat nagymértékben torzítja a negatív saját tőke értéke.

7. Irodalomjegyzék

1. AKI (2022): A tesztüzemi információs rendszer eredményei 2021.
<https://doi.org/10.7896/ai2203>
2. Augère-Granier, M. L. – McEldowney, J. (2021): EU rural development policy – Impact, challenges and outlook. Briefing. European Parliament, 2021, MRS PE690.71, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690711/EPRS_BRI\(2021\)690711_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690711/EPRS_BRI(2021)690711_EN.pdf) (accessed: 10 July 2022).
3. Bacsı, Z.; Dávid, L.D.; Hollósy, Z. (2022): Industry Differences in Productivity—In Agriculture and Tourism by Lake Balaton, Hungary. Sustainability, 14, 11809. <https://doi.org/10.3390/su141911809>
4. Bacsı, Z., Száltelevi, P. (2022a). Farm Profitability and Agritourism in the EU – Does Size Matter? Deturope. 14(2), 153-172.
5. Bacsı, Z., Száltelevi, P (2022b): Impacts of Agritourism revenues on farm incomes in 2004–2020 – the V4 experience, Visegrad Journal of Bioeconomy and Sustainable Development. vol. 11, no. 2, pp. 67–78
6. Bašek, V. – Kraus, J. (2011):. Comparison of selected indicators of farms in the EU member states. In Agric. Econ, Czech, vol. 57, 2011, no. 2, pp. 71–84.
7. Beckman, J.; Ivanic, M; Jelliffe, J. L.; Baquedano, F. G.; and Scott, S. G. (2020): Economic and Food Security Impacts of Agricultural Input Reduction Under the European Union Green Deal’s Farm to Fork and Biodiversity Strategies. Economic Brief Number 30, Economic Research Service, USDA Abstract
8. Béhm I. (1995): Gazdasági mutatók és alkalmazásuk III. Számvitel és könyvvizsgálat. 40. 3. pp. 225-247.
9. Bélyácz I. (2007): 4. A pénzügyi kimutatás elemzése ráták segítségével, pp. 50-59. In.: Bélyácz I. (2007): . In.: A vállalati pénzügyek alapjai. <https://docplayer.hu/9898119-A-vallalati-penzugyek-alapjai.html>
10. Brealey, R. A. – Myers, S.C. (2011): Modern vállalati pénzügyek. (Második, javított kiadás) Első kötet. Panem Kft. Budapest.
11. Dallago B. (2003): Small and Medium Enterprises in Central and Eastern Europe, 10 Dec 2003 SRC Seminar, Slavic Research Center, Hokkaido University, Japan, https://src-h.slav.hokudai.ac.jp/pdf_seminar/031210smes_3.pdf
12. Dallago, Bruno and Guglielmetti, Chiara (eds, 2010): Local Economies and Global Competitiveness Houndmills, Basingstoke, and Hampshire: Palgrave Macmillan, 272 pp.
13. Fülöp L. (2017): VÁLLALATI GAZDASÁGI FOLYAMATOK. 6. fejezet Vállalatok pénzügyi elemzése pp. 149-156, DE MK Debrecen <https://core.ac.uk/download/pdf/161055837.pdf>
14. Hollas, C.R., Chase, L., Conner, D., Dickes, L., Lamie, R.D., Schmidt, C., Singh-Knights, D., Quella, L. (2021):. Factors related to profitability of agritourism in the United

States: Results from a National Survey of Operators. Sustainability. 13 (13334).
<https://doi.org/10.3390/su132313334>

15. Keszthelyi, Sz. and Pesti, Cs. (2012): Results of FADN farms 2011. Budapest: AKI.
<http://repo.aki.gov.hu/2864/>

16. Kiss K. (1975): Álló- és forgóeszközök. In.: Dobos K.-Tóth M. szerk. A vállalati gazdálkodás alapjai. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, pp. 286-309.

17. Kumbhakar, Subal C.; Li, Mingyang; Lien, Gudbrand (2023): Do subsidies matter in productivity and profitability changes?, Economic Modelling, Volume 123, 106264,
<https://doi.org/10.1016/j.econmod.2023.106264>.

18. Lopriore, Marco (2009): Supporting Enterprise Development and SME in Europe. EIPASCOPE 2009/2, p. 31-36.
http://aei.pitt.edu/12383/1/20100114122130_Eipascope_2009_2_Article3.pdf

19. Martin, W.; Mitra, D. (1999): Productivity Growth and Convergence in Agriculture and Manufacturing. Maxwell School of Citizenship and Public Affairs, Economics—Faculty Scholarship. 70. 1999. Available online: <https://surface.syr.edu/ecn/70> (accessed on 12 May 2022).

20. McIntyre, R.J., Dallago, B. (Eds.)(2003) Small and Medium Enterprises in Transitional Economies. Basingstoke: Palgrave Macmillan. Studies in Development Economics and Policy. Basingstoke: Palgrave Macmillan

21. OECD (2016): Financing SMEs and Entrepreneurs 2016: An OECD Scoreboard, OECD Publishing, Paris. <https://www.oecd.org/cfe/smes/SME-Scoreboard-2016-Highlights.pdf>

22. OECD (1995): Technological Change and Structural Adjustment in OECD Agriculture; OECD: Paris, France.

23. Oprescu, G.(coordinator) - Luminita, D.- Florinel C.- Dragos Pislaru, I. (2005): Analysis of absorption capacity of the EU Funds in Romania, European Institute of Romania – Pre-accession impact studies III. No 1. European Institute of Romania, Buchare

24. Potori, N. – Kovács, M. – Vásári, V. [2013]: The Common Agricultural Policy 2014–2020: An impact assessment of the new system of direct payments in Hungary. Studies in Agricultural Economics. Vol. 115. No. 3 pp. 118–123. <http://dx.doi.org/10.7896/j.1318>

25. Potori N. (szerk.) (2004): A főbb mezőgazdasági ágazatok élet- és versenyképességének számszerűsíthető szakmai és ökonómiai követelményei. AKI, Budapest. Tervezet.

26. Potter, J. - Proto,A. - Marchese M. (2010): SMEs, Entrepreneurship and Local Development in the Marche Region, Italy, OECD Local Economic and Employment Development (LEED) . OECD Local Economic and Employment Development (LEED) Working Papers, CFE. <http://www.pintoconsulting.eu/Images/pdf/Italy.pdf>

27. Pupos T. (2005): A tőkeszükséglet meghatározásának módszertani kérdései pp. 35-40. In.: Jávor A. (szerk). A mezőgazdaság tőkeszükséglete és hatékonysága.

28. Pupos T. - Péter Zs. - Veszélka M. (2008): Az állattenyésztési ágazatok forgótőke szükségletének meghatározása. AWETH, Vol 4. Különszám pp. 555-563
<http://animalwelfare.szie.hu/cikkek/200802/Marketing-okonomia/AWETH2008555563.pdf>

29. Sándor L.- Sztanó I.- Birher I.- Pucsek J. (1997): A vállalkozások tevékenységének gazdasági elemzése. Budapest, Perfekt Kiadó.
30. Scown, Murray W.; Brady, Mark V. ; Nicholas, Kimberly A. (2020): Billions in Misspent EU Agricultural Subsidies Could Support the Sustainable Development Goals, One Earth, Volume 3, Issue 2, Pages 237-250, , <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2020.07.011>.
31. Sipiczki Zoltán, Bareith Tibor, Varga József (2019): A magyarországi agrárszektor egyéni gazdasági jövedelmezőségének alakulása 2013 és 2015 között. Statisztikai Szemle, 97. évf. 1. sz., 72-89. o. DOI: <https://doi.org/10.20311/stat2019.1.hu0072>
32. Sövényházi Z-né, Tóth A. (1979): Eszközlekötés a mezőgazdaságban. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.
33. Szálteleki P. (2018): A tőketranszferek számviteli elszámolása és a vagyoni helyzetet tükröző mutatószámok összefüggései a mezőgazdasági vállalatokban. XXIV. Ifjúsági Tudományos Fórum, Keszthely, 2018. május 24. Előadás.
34. Szálteleki P. – Pupos T. (2018) A makro - és a mikroszintű teljesítménymutatók a KAP szolgálatában, Gazdálkodás, 62. évf. 1. sz. 3-27. pp.
35. Szálteleki P. (2023): Az európai uniós források gazdasági hatásainak elemzése egy adott térbeli egység – régió, kistérség – mezőgazdaságára [PhD értekezés, kézirat] Veszprém: Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
36. Takács J. (1995): Működő tőke hatása a vállalkozások fizetőképességére. Számvitel és könyvvizsgálat, 40. 2. pp. 60-62.
37. Tétényi Z. – Gyulai I. (2001): Vállalkozásfinanszírozás, SALDO Rt., Budapest.
38. Török L. (2017): 6. fejezet Vállalatok pénzügyi elemzése pp. 149-156 In.: VÁLLALATI GAZDASÁGI FOLYAMATOK DE MK Debrecen.
<https://core.ac.uk/download/pdf/161055837.pdf>
39. WTO (2016): World Trade Report 2016. Levelling the trading field for SMEs. World Trade Organisation,
https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report16_e.pdf

8. Táblázatok és ábrák jegyzéke

8.1 Táblázatjegyzék

1. táblázat: A vagyoni helyzet elemzésének mutatószámai
2. táblázat: A pénzügyi helyzet elemzésének mutatószámai
3. táblázat: A jövedelmezőség elemzéséhez használt mutatószámok
4. táblázat: A hatékonyság elemzéséhez használt mutatószámok
5. táblázat: Dél-Alföld régió szerepe a gyümölcsfélék termésmennyisége alapján és a szőlőtermesztés területét és fajlagos hozamát alapul véve a 2013-2014 közötti időszakban
6. táblázat: A tárgyi eszközök állományváltozása és forrásigényének alakulása a Dél-Alföld régió kertészeti termelést folytató vállalataiban
7. táblázat: A 8. táblázat adatainak leíró statisztikai értékei
8. táblázat: A Dél-Alföld régió kertészeti termelést folytató vállalatai vagyoni helyzetet tükröző mutatószámainak alakulása
9. táblázat: A pénzügyi helyzet mutatói a kertészeti termelést folytató vállalatokban
10. táblázat: A jövedelmezőségi mutatók alakulása
11. táblázat: A kertészeti termelést folytató vállalatok fontosabb hatékonysági mutatóinak alakulása.
12. táblázat: A beruházások és forrás struktúrájuk alakulása
13. táblázat: A szolgáltatási tevékenységet folytató vállalatok vagyoni helyzetének mutatószáma
14. táblázat: A pénzügyi helyzet és a jövedelmezőség mutatószáma
15. táblázat: A szolgáltatást, mint főtevékenységet folytató vállalatok hatékonysági mutatóinak alakulása

8.2 Ábrajegyzék

1. ábra: A Dél-Alföld régió kertészeti termelést folytató vállalatai eszközállományának megoszlása a 2013-2021 közötti időszakban
2. ábra: A vagyoni helyzetet tükröző mutatószámok a képzett csoportokban
3. ábra: A vagyoni helyzetet tükröző mutatószámok a képzett csoportokban II.
4. ábra: A kertészeti termékek jövedelmezőségét meghatározó főbb tényezők alakulása (83 vállalat)

5. ábra: A kertészeti termékek jövedelmezőségét meghatározó főbb tényezők alakulása (20 vállalat)
6. ábra: A gyümölcsfélék termésmennyiségének alakulása a vizsgált időszak maximális hozamához viszonyítva a Dél-Alföld régióban
7. ábra: A maximális hozamtól való elmaradások értékei
8. ábra: A szolgáltatást és kertészeti termelést folytató vállalatok munkatermelékenység I. mutató értékeinek alakulása

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Szálteleki Péter
A Hallgató Neptun kódja: IXBSAV
A dolgozat címe: A folyó- és tőketranszferek gazdasági hatásának elemzése a szolgáltatást és kertészeti termelést folytató vállalatok esetében a Dél-Alföld régióban
A megjelenés éve: 2023
A konzulens intézetének neve: Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Agrárgazdaságtani és Agrárpolitikai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Keszthely, 2023. év november hó 02. nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Szálteleki Péter hallgató (Neptun azonosítója: IXBSAV) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam. A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: nem

Kelt: ____ 2023 ____ év ____ 11 ____ hó ____ 02 ____ nap

Dr. Bánhegyi Gabriella
belső konzulens